

[MARCELINO MENÉNDEZ PELAYO]: *Estudios y discursos de crítica histórica y literaria*. Edición preparada por ENRIQUE SÁNCHEZ REYES, Santander, Aldus S. A. de Artes Gráficas, 1941-1942. Tomos I-VII. XII+422 pàgs.; (4)+408 pàgs.; (4)+390 pàgs.; (4)+398 pàgs.; (4)+418 pàgs.; (4)+448 pàgs.; (4)+388 pàgs. («Edición nacional de las Obras completas de Menéndez Pelayo», VI-XII.)

Aquesta sèrie d'opuscles dins la secció literària de les obres completes de Menéndez Pelayo aplega un gran nombre de treballs dispersos: articles de revista, pròlegs, recensions, discursos i altres escrits difícils d'agrupar en les seccions en què han dividit la matèria els editors. Per això no fa estrany de trobar-hi algun treball extens, com les conferències sobre *Calderón y su teatro*, que havien aparegut en forma de llibret. Això no obstant, les obres han estat classificades dintre el que és possible en un material tan heterogeni. Els dos primers volums contenen estudis sobre literatura espanyola; el tercer està dedicat per complet al teatre espanyol clàssic; el quart i el cinquè, als segles XVIII i XIX; i el sisè, a escriptors santanderins, i el setè, a treballs històrics.

Ja en vida de l'autor havien estat agrupats els seus treballs dispersos, a mesura que anaven apareixent, en els cinc volums d'*Estudios de crítica literaria*, publicats dins la «Colección de Escritores Castellanos». La present col·lecció, però, és molt més ampla, car els vint-i-nou títols del primer recull s'han convertit en cent setze. Això vol dir que n'hi ha molts que anteriorment no havien estat reunits en col·lecció, entre els quals són interessants de recordar, en el vol. III, no per llur importància intrínseca, sinó per l'actitud espiritual que fermament defineixen, el brindis del banquet celebrat al Retiro, a Madrid, el 30 de maig de 1881, en homenatge als estrangers que assistiren als actes del segon centenari de Calderón, i el discurs pronunciat al Círculo de Unión Católica, pocs dies després, amb motiu de les fortes protestes que l'esmentat brindis provocà en la premsa del règim. Menéndez Pelayo s'afirma en la seva adhesió a la tradició catòlica d'Espanya, i jutja durament l'Espanya liberal i els principis polítics en què s'inspirava.

En el vol. V figuren junts un grup d'escrits literaris sobre tema català, amb el títol genèric *Escritores de las regiones de Levante*, entre els quals es troben el discurs de gràcies en els Jocs Florals de Barcelona del 1888, les semblances de Rubió i Ors, Milà i Fontanals (molt bona), Coll i Vehí, Teodor Llorente i altres, i sengles pròlegs a *L'Atlàntida* i a *Canigó*, de Verdaguer.

Escampats arreu hi ha judicis molt valuosos sobre literatura catalana. Cal esmentar, en primer lloc, el programa presentat a les oposicions per a la càtedra d'Història crítica de la literatura espanyola, celebrades l'any 1878 (vol. I), amb un excel·lent pròleg, en el qual l'autor explica el seu concepte de literatura espanyola. Fa entrar dins aquesta la literatura hispano-llatina i les tres vulgars hispanes «en toda su extensión y desarrollo». Entre altres frases bones hi ha aquesta contra els qui identifiquen els conceptes castellà i espanyol: «Es preciso tomar las nacionalidades como las han hecho los siglos, con unidad en algunas cosas y variedad en muchas más, y sobre todo en la lengua y en la literatura» (pàg. 5). En el vol. II hi ha el discurs d'entrada a l'Acadèmia Espanyola, sobre *La poesía mística en España* (1881), amb excel·lents judicis sobre Ramon Llull i Ausiàs March. També cal esmentar, per la relació que tenen amb la literatura catalana, els treballs titulats *La corte de Alfonso V en Ná-*

poles (vol. III) i *Primeros contactos entre España e Italia* (vol. V), que són extensos comentaris a les obres de Benedetto Croce de títol semblant. Pel fet de relacionar-se amb autors catalans recordarem l'article *Juan Boscán* (vol. II), comentari a un estudi de Francesco Flamini, i el pròleg per a l'obra d'Antoni Rubió i Lluch *El sentimiento del honor en el teatro de Calderón* (vol. III).

Un extens índex de noms propis i de matèries de tota la sèrie, en el volum VII, redactat pels senyors Luis M.ª González-Palencia i Ángela González-Palencia, facilita la utilització d'aquest volum, de contigut molt variat i amb judicis força interessants sobre molts aspectes de la cultura espanyola.

Pere BOHIGAS

JOSÉ PEDRO DÍAZ : *G. A. Bécquer. Vida y Poesía*. Montevideo, La Galatea, 1953. 290 pàgs. — EDMUND L. KING : *Gustavo Adolfo Bécquer: From Painter to Poet. Together with a Concordance of the «Rimas»*. Mèxic, Editorial Porrúa, 1953. 332 pàgs. — *Bécquer*. Saggio e versione di MARIO PENNA. Torino, Vincenzo Bona, 1953. VIII + 198 pàgs. + 18 làms.

Nombrosos i grats senyals semblen indicar-nos que, per fi, la visió sentimental de Bécquer i la seva obra ha estat abandonada; sembla que es pot donar per closa l'època de complaent lirisme i de fàcil anècdota que passaven massa sovint per crítics. Aquests tres llibres excel·lents, tots tres procedents de fora de la Península, revelen, en comú amb la millor crítica espanyola d'anys recents, una actitud més equilibrada i seriosa. Cadascun, pel seu cantó, contribueix als nous aspectes de la lírica becqueriana que ara comencen de merèixer estudi.

El professor uruguaià José Pedro Díaz, dins un estudi general — fora de dubte el millor que fins ara se n'ha fet — subratlla la importància de l'ambient circumdant. S'ocupa detingudament dels *prebecquerians* i estableix el context històric dins el qual es va forjar la nova poesia evocativa de Gustavo Adolfo. L'erudit nord-americà E. L. King, en un llibre redactat en anglès i publicat a Mèxic, pren el tema primordial de l'element pictòric de les *Rimas* i en fa un estudi dens i ponderat que no deixa res a afegir a aquest assumpte. I l'italià Mario Penna, tot i presentar un volum de gran luxe que podria semblar buit de valor crític, escriu unes agudes pàgines sobre el salt genial que efectuà la poesia de Bécquer del romanticisme al modernisme.

Els tres llibres, doncs, exploren a consciència nous i fructífers camps d'inspiració poètica. Del conjunt de tots ells, molt diferents i sense gaire repetició de tema, es desprèn un Bécquer més versemblant, més modern, més gran que la figura consagrada del poeta de pura espontaneïtat lírica, presoner dels seus somnis irrealitzables, pobre, aïllat i mal comprès en un món cruel i antipàtic. Se'ns revela, en canvi, com un poeta que sap assolir la seva forma d'expressió apropiada, que aconsegueix de fixar les idees i els enyors que caracteritzaven — en menor grau, és clar — una bona part dels seus contemporanis, i que, tot i ésser el romàntic espanyol de més força imaginativa, i, pel fet d'ésser-ho, arriba a acostar-se més a les portes de la poesia íntima, concentrada, nua — la *poesia pura* — de l'època contemporània.